Цана асобнага нумару 20 гр.

Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 35 (182) Вільня, Субота 22 Жніўня 1928 г. Год IV.

СЯЛЯНСКАЯ НІВА

Нехай жыве Беларускі Народ!
Зямля сялянству бяз выкупу!

АДРЭС РЭДАКЦЫІ І АДМІНІСТРАЦЫІ: Вільня, Вострабрамская вул. № 8, кв. 1. (Wilno, ulica Ostrobramska Nr. 8, m. 1). Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 3 гадз. апрача сьвят. Рэдактар прыймае ад 12-ай да 2-ой гадзіны.

Орган Беларускага Сялянскага Саюзу. Беларуская палітычная, грамадзкая, літаратурная і гаспадарчая газэта. — ВЫХОДЗЕ Ў СЕРАДУ І СУБОТУ. —

ПАДПІСКА: На адзін месяц — 1 злоты, на тры месяцы — 3 зл., на шэсьць месяцаў — 4 зл., на год — 8 зл. Для заграніцы удвая даражэй. Аплата надрукаванага замешчаць ад Рэдакцыі.

21-ыя ўгодкі.

Дваццаць адзін год таму назад, у верасьні 1906-га году ў Вільні, у нашым культурным цэнтры выйшаў першы нумар легальнае беларускае газэты пад назовам „Наша Доля". Першая беларуская газэта нарабіла вялікага шуму. Усе нарасхват куплялі газэту; было гэта для адных звычайнай сэнсацыяй, для другіх важным момантам у адраджэнскім беларускім руху. Увесь друк газэты ў ліку 10 тысячаў экзэмпляраў (5 тысяч гражданкай і 5 тысяч лацінкай) разыйшоўся ў кароткім часе. Газэтай зацікавіліся ня толькі ў Вільні, але і ў Менску, а таксама і на правінцыі. Важнейшыя нашы пісьменьнікі Ядвігін Ш., Якуб Колас і інш. прысылалі свае творы для друку ў беларускай часопісі. Хоць дзякуючы незалежным ад рэдакцыі прычынам выдавецтва „Нашае Долі" мусіла спыніцца, аднак сьледам за першаю беларускаю газэтаю пачалі выходзіць другія і трэція і г. д. Да нашых дзён сотні рожных назоваў беларускіх газэт ужо зьмянілася. Заместа аднэй, спыненай уладаю, або дзеля іншых прычын, пачынала выходзіць другая, па духу і сваей платформе такая самая, як яе папярэдніца. Аднак прыйшоў час, калі ў Вільні пачалі выдаваць у адным часе некалькі беларускіх газэт. Цяпер мы маем на беларускай мове ў Вільні 7 палітычных часопісаў; апрача „Сялянскае Нівы" і „Biełaruskaje Krynicy" выходзяць яшчэ: „Рэха Працы", „Беларускі Дзень", „Грамадзянін", „Народ" і „Беларуская Зарніца". Ёсьць ведама, платформа гэтых газэт і іх кірунак і нават мэта рожняцца між сабою. Каб усе яны імкнуліся да аднае мэты і стаялі на аднэй платформе абароны інтарэсаў Беларускага Народу, дык зусім непатрэбна было-б ім выходзіць у такім ліку. І фактычна, між імі існуюць вялізарныя ідэолёгічныя рожніцы, што якраз і апраўдвае існаваньне гэтых часопісаў.

Найстарэйшаю газэтаю зьяўляецца „Biełaruskaja Krynica" (раней „Krynica"), адсьвяткавала яна ўжо дзесятыя ўгодкі свайго існаваньня. Ужо адны гэтыя дзесятыя ўгодкі кажуць, што „Krynica" мае добры фундамэнт для свайго існаваньня і затым адыгрывае паважную ролю ў беларускім адраджэнскім руху, асабліва ў справе ўсьведамленьня беларускага каталіцкага насяленьня. Ідэолёгічна гэтая часопісь блізка стаіць да „Сялянскае Нівы".

Зусім іншага кірунку і ідэолёгіі часопісі: „Беларускі Дзень", „Грамадзянін", „Народ", „Белар. Зарніца" і „Рэха Працы". Чатыры першыя маюць адзін і той самы кірунак, дэлікатна кажучы *на захад*. Іхняй мэтай не зьяўляецца барацьба за ідэалы Беларускага Народу, а барацьба з гэтымі ідэаламі.

Нічога дзіўнага, што гэтыя часопісі ня маюць ніякае сацыяльнае праграмы і не вядуць змаганьня з існуючым станам рэчаў. У падзяку за гэта беларускае грамадзянства не прывязвае да гэтых часопісаў ніякага практычнага, ані палітычнага значэньня. А само існаваньне гэтых газэт, беларускіх моваю, і антыбеларускіх ідэолёгіяй абварункована звычайнаю дапамогаю тых, якім яны служаць.

У працівагу „Беларускаму Дню" „Грамадзяніну", „Народу" і „Бел. Зарніцы" газэта „Рэха Працы" мае кірунак проста адваротны.

„Рэха Працы" зьяўляецца наступніцай рожных „Працаў". З матэрыялу зьмяшчанага ў ей бачым, што гэта часопісь пастанавіла сваёй мэтай бараніць інтарэсы местачага насяленьня, а перадусім работнікаў, бяз рожніцы нацыянальнасьці, г. знача работнікаў польскіх, жыдоўскіх, расейскіх ну і беларускіх.

„Рэха Працы" ўважае, што самі Беларусы не здалеюць уласнымі сіламі здабыць сабе лепшае долі і затым галоўным чынам разьлічае на чужацкую помач, польскіх ці то расейскіх работнікаў. Апрача таго „Рэха Працы" мае сваю асаблівую праграму, што да грамадзкага ладу; перадусім хоча, каб скасаваць прыватную ўласнасьць, гэта знача скасаваць і ўласнасьць на зямлю. Уся зямля, ці то сялянская, ці то абшарніцкая павінна быць уласнасьцю дзяржавы, а ня тых, якія на ёй працуюць, праліваючы пот і кроў.

Мы ведаем, што Беларусь ёсьць старонка земляробская, каля 90 процантаў Беларусаў займаюцца сельскім хазяйствам і жывуць у беднай вёсцы, і толькі вельмі нізкі процант, каля 4-х, мы маем беларускіх работнікаў. Праўда, праца сярод местачага элемэнту г. зн. работнікаў можа скарэй прыносіць карысьць у сэнсе ўсьведамленьня іх і арганізаваньня, але невялічкі лік работнікаў ня можа рашаць долі ўсяго Беларускага Народу. Каб направіць долю Беларускага Народу, каб вызваліць яго з таго гора, у якім ён знаходзіцца, нельга спадзявацца толькі на ўсьведамленьне і арганізацыю работнікаў і чужацкаю дапамогу, — трэба ўсьведамляць і арганізаваць аграмадную большасьць гэтага народу — беларускія сялянскія сярмяжныя масы. Вось, якраз „Сялянская Ніва" пастанавіла сваёй мэтай — абарону інтарэсаў беларускага сялянства і арганізацыю яго ў моцную партыю, якая здалее сама, без аглядкі на чыю-бы ні было помач, дамагацца сабе належных правоў і вызваленьня Беларускага Народу з эканамічнага, культурнага і палітычнага гора.

Калі ходзе аб зямельнае пытаньне, дык „Сялянская Ніва" вырашае яго зусім інакш, чымся хоча „Рэха Працы".

Параграф 3-ці праграмы Беларускага Сялянскага Саюзу весьціць наступнае: „Усе землі: абшарнікаў, дзяржаўныя, касьцельныя, царкоўныя і іншыя, павінны перайсьці ў рукі беларускіх малазямельных і беззямельных сялян, бяз рожніцы веры,—бяз выкупу і на ўласнасьць, бяз права спэкуляцыі зямлёй, у ліку працоўнае нормы, у залежнасьці ад якасьці зямлі".

Такое вырашэньне зямельнага пытаньня зьяўляецца згодным з інтарэсам і ідэолёгіяй беларускіх сялянскіх працоўных гушчаў. Ня толькі зямельнае, але і ўсе іншыя пытаньні „Сял. Ніва" вырашае згодна з інтарэсамі і ідэаламі беларускага сялянства.

Тры гады працы „Сялянскае Нівы" і яе рэзультаты сьведчаць, што пазыцыя занятая „Сял. Нівай" зьяўляецца правільнай, а яе ідэалы, за якія вядзе змаганьне, зьяўляюцца ідэаламі аграмаднай большасьці Беларускага Народу—беларускага сялянства.

У 21-шыя ўгодкі заклаціная беларускае прэсы можам сьвяткаваць аднача́сна і перамогу беларускае незалежніцкае ідэалёгіі над ідэалёгіяй нявольніцкай і чужацкае, ідэолёгіі беларускіх сялянскіх гушчаў над ідэолёгіяй іншых кляса̄ў — перамогу „Сялянскае Нівы" над іншымі часопісямі ў беларускай мове, што выслугоўваюцца чужацкім інтарэсам.

Кангрэс нацыянальных меншасьцяў.

Па прыкладу папярэдніх гадоў ад 29-га да 31-га жніўня ў Жэнэве адбыўся чацьверты кангрэс нацыянальных меншасьцяў. У кангрэсе прыймалі ўдзел 30 народаў з 14 дзяржаў. Трэба ведаць, што беларуская меншасьць пад Польшчаю не падходзе пад назоў меншасьці, бо Беларусы ў сваім краі займаюць большасьць.

Меншасьцямі фактычна называюцца такія часткі народу, якія жывуць на чужой тэрыторыі і складаюць фактычную меншасьць данага краю.

Такімі меншасьцямі зьяўляюцца на беларускіх землях жыды.

У сувязі з гэтым, у папярэдніх гадох на кангрэс нацыянальных меншасьцяў хоць і выяжджалі беларускія прадстаўнікі з Заходняе Беларусі, аднак ня бралі ўдзелу ў працы кангрэсу. Як беларускія, так і ўкраінскія прадстаўнікі толькі заяўлялі, што статут кангрэсу павінен абымаць ня толькі фактычныя меншасьці, але і народы, якія хоць і ня маюць сваей дзяржавы, аднак складаюць большасьць свайго краю.

У сёлетнім годзе наступіла пэўная зьмена. Дзякуючы таму, што летась са складу кангрэсу выступілі польскія меншасьці, што жывуць у розных дзяржавах, сёлета на кангрэсе ўзьнікла магчымасьць ня трымацца вузкіх рамак рэгуляміну кангрэсу. Хоць фактычныя меншасьці трымаліся папярэдніх сваіх пастулятаў, абымаючых толькі культурна-гаспадарчую аўтаномію, тэрыторыяльныя меншасьці ў сёлетнім кангрэсе маглі выступіць у абароне ўсіх сваіх правоў, ні выключаючы прынцыпу самаазначэньня народаў. Вось, дзеля гэтага тэрыторыяльныя меншасьці ўважалі за магчымае прыступіць да 4-га кангрэсу паняволеных народаў.

Украінцы з Польшчы мелі на кангрэсе 3-х сваіх прадстаўнікоў: пас. Д-р Д. Лявіцкі, о. Л. Куніцкі і М. Рудніцкая, якія прынімалі ў кангрэсе дзейны ўдзел. Прыступаючы да кангрэсу ад імя Украінцаў пасол Д-р Д. Лявіцкі злажыў дэкларацыю, у якой адзначыў, што Украінцы на тэрыторыі б. Расеі ў 1917 і 1918 г. стварылі свой уласны дзяржаўны арганізм—незалежную дзяржаву (Глядзі „Діло", ад 2. IX. с. г. № 196). „Гэты арганізм паваленьі сілаю. Расейцы, Палякі і Румынцы падзяліліся ўкраінскай тэрыторыяй, а Закарпацкую Украіну заграбла Чэхаславацыя. Гэтага стану рэчы не прызнае ўкраінскі народ, імкнучыся да свае ўласнае дзяржавы. Калі-ж Украінцы прыступаюць цяпер да аб'яднаньня з іншымі паняволенымі народамі, дык робяць гэта з увагі на тое, што хоць кангрэс не займаецца праўна-дзяржаўнымі дамаганьнямі тэрыторыяльных народаў, дык і не стаіць ім на перашкодзе. Аднача́сна украінцы ў Польшчы, у Румыніі, а часткова і ў Чэхаславаччыне ня маюць нат культурна-нацыянальных правоў і затым патрабуюць бараніць іх супольна з іншымі нацыянальнасьцямі. Дзеля гэтага ня гледзячы на вузкасьць плятформы кангрэсу, Украінцы прыступаюць да яго, цалкам захоўваючы ненарушанымі свае дзяржаўніцкія дамаганьні." Ад Беларусаў з Польшчы на кангрэс нацыянальных меншасьцяў выяжджаў пас. Ф. Ярэміч. Пасьля прывітаньня старшынёй кангрэсу беларускага прадстаўніка, пас. Ф. Ярэміч злажыў кароткую дэкларацыю, у якой падзякаваў за прыняцьце Беларусаў у склад кангрэсу і адзначыў, што ў сёлетнім годзе Беларусы вельмі позна атрымалі запросіны на кангрэс і затым, будучы не прыгатаванымі да кангрэсу, ня могуць прыняць дзейнага ўдзелу ў працы кангрэсу. Апрача таго ў дэкларацыі падчыркнута тое, што імкненьні Беларускага Народу асталіся тыя самыя, якія былі выяўлены беларускімі дэлегатамі падчас папярэдніх кангрэсаў.

У далейшай працы кангрэсу выявілася, што кангрэс быў настроены процi Лігі Народаў. У прамове дэлегатаў было выказвана незадаваленьне з Лігі Народаў, якая злучае ў сабе дзяржавы, што прыціскаюць нацыянальныя меншасьці. І старшыня кангрэсу і дэлегаты ў сваіх прамовах рабілі закіды Лізе Народаў, што тая ня выконвае свайго заданьня—апякуна нацыянальных меншасьцяў. Жыдоўскі дэлегат Моцкін падняў пытаньне аб аблягчэньні спосабу складаньня нацыянальнымі меншасьцямі жалабаў да Лігі Народаў. Гэтыя прамоўцы дамагаліся, каб пры Лізе Народаў была ўтворана спэцыяльная камісія да спраў нацыянальных меншасьцяў.

Кангрэс пастанавіў паслаць да амэрыканскага мін. Кэльлёга тэлеграму з просьбаю прыняць на сябе абавязак апякуна нацыянальных меншасьцяў сярод тых дзяржаў, якія падпісалі пакт асуду вайны. Апрача таго кангрэс вынес пратэст з прычыны назначэньня гішпанскага міністра замежных спраў А. Бокарэра кіраўніком сэкцыі нацыянальных меншасьцяў у Лізе Народаў.

Дэклярацыя Беларускае групы на кангрэсе нацыянальных меншасьцяў.

Прадстаўнік ад Беларусаў у межах Польшчы пасол Ф. Ярэміч на кангрэсе паняволеных нацыяў падаў дэклярацыю наступнага зьместу:

„Ад імя Беларускага Народу, што жыве ў межах Польшчы, вітаю IV кангрэс арганізаваных нацыянальных групаў Эўропы, жадаю яму плоднай працы і дзякую за прыняцьце беларускае групы ў лік сяброў кангрэсу.

Непамерна шкадую, што на гэты раз не магу актыўна браць удзелу у працах кангрэсу, бо толькі апошнімі днямі атрымалі запросіны і не маглі задавольваюча прыгатавацца. Пры гэтай спасобнасьці не хацеў-бы абмінуць, што палітычныя імкненьні Беларускага народу былі выказаны ў агульных рамках ужо на кангрэсе ў 1925 і 26 гад. Затрымліваю для нашай групы права зложэньня дэклярацыі на наступным кангрэсе."

Што дзеецца ў сьвеце?

IX Сэсія Лігі Народаў.

У Жэнэве ад дня 3 верасьня сёл. г. пачаліся паседжаньні IX сэсіі Лігі Народаў. З усіх спраў, якія знаходзяцца на парадку дня сучаснай сэсіі Лігі Народаў, найбольш зварочвае ўвагу справа польска-літоўскага спору. У гэтай справе польскі міністар замежных спраў Залескі ў сваей прамове даказываў, што з скаргай аб нязгодзе Польшчы з Літвой у Лігу Народаў выступіла ня Польшча, а Літва, і што Польшча датасоўваючыся да рэзалюцыі Рады Лігі Народаў, з сьнежня месяца мінулага году, прыступіла да перагавораў з Літвой, каторыя кончыліся нічым — аб чым паведаміла Сэкрэтар'ят Лігі Народаў.

Літоўскі прэм'ер Вальдэмарас у сваей больш трох гадзіннай прамове высьвятліў перад Лігай Народаў прычыны польска-літоўскага спору і што цяперашняя тактыка Польшчы ёсьць скіраванай да таго, каб перасячы ўсе дарогі Літве — да заўладаньня Вільняй. Прэм'ер Вальдэмарас сказаў, што Ліга Народаў не павінна вырашаць польска-літоўскага спору, бо чатыры францускія праўнікі на анкету Вальдэмараса адказалі, што Літва можа ня прызнаваць пастановы Рады Амбасадараў аб граніцах Польшчы. Прэм'ер Вальдэмарас у канцы сказаў, што ня можна вымагаць хуткага і добрага паразуменьня між Польшчай і Літвой, — перагаворы між Польшчай і Літвой будуць праводзіцца вельмі паволі.

У суботу 8.IX сёл. г. дакладчык п. Блёклянд, даючы справаздачу аб сучасным стане польска-літоўскіх перагавораў, запрапанаваў абедзьвюм старонам, каб па магчымасьці як найхутчэй распачалі перарваныя перагаворы і давялі іх да канца, падкрэсьліваючы, што калі-б перагаворы не давялі да пажаданых вынікаў, то трэба вызначыць экспэртаў (адумысловых знаўцаў) і выясьніў усе тыя труднасьці, якія перашкаджаюць абедзьвюм дзяржавам дайсьці да паразуменьня.

Вальдэмарас і Залескі прынялі справаздачу і прапазыцыю. Такім чынам справа польска-літоўскага спору астаецца па-старому і здаецца пачнецца ізноў ад перагавораў у Кэнігсбэргу, якія маюцца распачацца 3 лістапада сёл. г. А як вырашыцца гэты спор аканчальна — пакажа будучыня.

Наагул сёлетняя сэсія Лігі Народаў праходзе вельмі сонна. Ніхто не выказвае зацікаўленьня працамі яе.

Дамаганьні меншасьцяў і Ліга Народаў.

Дзеля таго, што сёлетні кангрэс нацыянальных меншасьцяў пачаў востра выступаць проці дзяржаваў, якія ўціскаюць свае нацыянальныя меншасьці, польская прэса пачала пісаць, што кангрэсу меншасьцяў ня трэба прыдаваць вялікага значэньня. Тымчасам, ня гледзячы на гэта, тая-ж прэса пад'юджавае Лігу Народаў проці кангрэсу. Дамаганьні кангрэсу ў справе стварэньня пры Лізе Народаў сталай меншасьцёвае камісіі ды ў справе пашырэньня апекі над меншасьцямі на ўсе дзяржавы, як і ў справе пашырэньня асноваў тэй апекі ў пакце Лігі Народаў — затрывожыла дзяржавы, асабліва тыя, якія знаходзяцца ў пастаянным разладзе са сваімі тэрыторыяльнымі меншасьцямі. Ня толькі польская прэса, але і польскі міністар замежн. спраў Залескі ў сваей прамове на паседжаньні Лігі Народаў рашуча выступіў проці тварэньня меншасьцёвае камісіі ў Лізе Народаў. Ёсьць ведама, Ліга Народаў, як арганізацыя дзяржаваў, якія ўціскаюць нацыянальныя народы, не разгледзіла правільна дамаганьняў кангрэсу меншасьцяў, а аставіла ўсё пастарому. Гэта знача, кожны ўрад мае права і далей апякавацца сваімі меншасьцямі як захоча: зачыняць ім школы, ніштожыць культурна-прасьветную працу, не даваць ніякіх палітычных правоў і эканамічна душыць.

Міжпарлямэнтарная Унія.

Паслы і сэнатары усіх дзяржаў сьвету стварылі г. зв. міжпарлямэнтарную унію, з сялібаю ў Швайцарыі. Да гэтае уніі маюць права належаць усе паслы і сэнатары рожнае дзяржавы. Да яе належаць і беларускія і ўкраінскія паслы. Унія быццам мае на мэце зблізаньне ўсіх народаў і замацаваньне і пашырэньне асноў дэмократызму. Кожны год унія робіць зьезды сваіх сяброў і выносіць тыя ці іншыя пастановы. Летась міжпарлямэнтарная унія зьбіралася ў Амэрыцы, а сёлета 25-ты зьезд уніі адбыўся 28-га жніўня ў Бэрліне (Нямеччына). На гэтым зьезьдзе ўніі першы раз прыймалі удзел украінскія паслы з Польшчы, лікам у 10 асоб, начале са старшынёй украінскага Клюбу Др. Д. Лявіцкім, з якіх на аснове рэгуляміну уніі толькі адзін пасол меў права рашаючага голасу, а іншыя права дарадчага голасу.

На сэсіі уніі з рэфэратам выступіў бэльгійскі сэнатар Ляфонтэн, які давадзіў, што між дзяржавамі павінны абязываць тыя самыя маральныя прынцыпы, што абязваюць у адносінах паміж паасобнымі людзьмі. Усялякія споры павінны вырашацца судом; усе прыгаворы суду кожны ўрад павінен лёяльна выконваць. Кожны аружны напад ёсьць злачынствам і павінен быць асуджаны на аснове міжнародных нормаў. У выпадку нападу ўсе іншыя дзяржавы павінны выступіць у дапамогу дзяржаве, на якую напалі. Тэрыторыяльныя зьмены могуць наступіць толькі на аснове міжнароднага рэгуляміну і на аснове свабодна выказанае волі народаў.

У дыскусіі выступіў паміж іншымі, украінскі пасол О. Луцкі, які выказаўся за зьдзейсьненьнем прынцыпу самаазначэньня народаў, бо 40 мільённы украінскі народ імкнецца залажыць сваю дзяржаву. Пасланка Рудніцкая выступіла з прамоваю аб палажэньні Украінцаў пад Польшчаю.

Пасьля дыскусіі над рэфэратам Ляфонтэна была прынята адпаведная рэзалюцыя.

Зьезд уніі зьвярнуў увагу на дзьве справы: на справу паняволеньня нацыяў і нацыянальных меншасьцяў і на справу мэтных граніц, як на справы найважнейшыя і найбольш балючыя.

Пакт асуду Вайны.

У канцы жніўня с. г. на прапазыцыю Злучаных Штатаў Амэрыкі вялікія і меншыя сусьветныя дзяржавы ў Парыжы падпісалі дагавор асуду вайны. Ад імя амэрыканскага ўраду дагавор падпісаў мін. Кэльлёг, ад нямецкага — Штрэзэман, ад францускага — Брыян і інш.

Проціваенны дагавор Кэльлёга, як паведамляе заграгічная прэса, усё яшчэ падпісываюць дзяржавы Еўропы і іншых часьцей сьвету.

З гэтай усясьветнай прыхільнасьці да проціўваеннага закону Кэльлёга відаць, што ўвесь сьвет вайны баіцца і яе ня хоча. Але гэтага яшчэ мала, трэба яе яшчэ высьцерагацца. Каб высьцерагчыся вайны, трэба залячыць усе тыя балячкі, якія могуць яе выклікаць. А гэтых балячак у Эўропе пасьля сусьветнай вайны так многа нарасло, што калі Эўропа ў адпаведным часе і належна іх не пачне лячыць, то яны могуць заразіць увесь эўрапэйскі арганізм і сапхне эўрапэйскія народы ў гарачку пякельнай вайны.

Вось што паміж іншым у гэтай справе сказаў выдатны палітык і дзяржаўны муж Зл. Штатаў Амэрыкі, дэлегат на ўсесаюзны Кангрэс Фрэд Брітн, ведамы тварэц амэрыканскага флёту, — прадстаўніком эўрапэйскай прэсы:

„Няма ніякага сумліву, што здарова думаючы чалавек ня верыць у іншыя магчымасьці вайны, як толькі абаронная. Дзеля гэтага так званыя „сто працэнтавыя пацыфісты“ (міралюбы) закідаюць нам, што калі мы думаем пра абарону, то гэтым самым мусім мець на ўвазе свайго праціўніка, а гэты дзьвюх-старонны настрой, які зроджываецца на гэтым грунце, ёсьць ужо само сабой небясьпекай вайны.“ — „Я ня выключаю магчымасьці абсалютнага супакою ў будучыне, але сучаснымі дагаворамі ня зроблена яшчэ нічога канкрэтнага ў гэтым напрамку. Ня было яшчэ і ня будзе такога выпадку, каб які-небудзь народ прыдзержываўся дагавору тады, калі ўваходзіць у ігру яго жыцьцёвы інтэрас. Сюды трэба залічыць так-жа закон Кэльлёга, які трывалага супакою ніякім спосабам запэўніць ня можа. Галоўна Эўропа ёсьць яшчэ далёка ад сапраўднага супакою. Я ёсьць глыбока перакананы, што ў Эўропе ня можа быць і мовы аб якім небудзь прыродным і пэўным супакою датуль, пакуль ня будуць залечаны балячкі вэрсальскага дагавору і пакуль ня будуць выпраўлены адпаведна несправядлівыя граніцы.“

Літва і пакт Кэльлёга.

Прадстаўнік Літвы ў Жэневе заявіў карэспандэнтам, што Літва падпіша дагавор асуду вайны Кэльлёга, з засьцярогаю, што яна ўважае Вільню сваею.

Саветы падпішуць пакт Кэльлёга.

С.С.Р.Р. хоча прыступіць да падпісаньня пакту Кэльлёга. Літвінаў даручыў радаваму паслу ў Парыжы падпісаць ад імя С.С.Р.Р. дагавор аб вечным міру.

„Вечная памяць“ Лізе Народаў.

Ангельская прэса заяўляе, што цяпер, пасьля падпісаньня пакту Кэльлёга, Ліга Народаў ужо не патрэбна і для Амэркі, якая ў ёй ня брала ўдзелу. Узьнікае думка, што Кэльлёг сваім пактам цэліў не ў вайну, а ў Лігу Народаў і на радасьць Амэрыцы і Англіі сільна яе раніў. Ці яна памрэ ад гэтае раны, ня ведама. Але польская прэса ўжо засумавала. Урадавы „Голас Праўды“ мінорна заклікае меншыя дзяржавы да „у грунтаваньня міру ў свае ўласнае хаце, не аглядываючыся на вялікія дзяржавы.“

Да эвакуацыі Надрэніі.

Пры спатканьні міністраў замежных спраў: нямецкага Штрэзэмана і францускага Брыяна, вялася гутарка аб эвакуацыі францускага войска з нямецкае правінцыі Надрэніі. Брыян заявіў, што гэтая справа цікавіць усе саюзныя дзяржавы, прапусьціўшы Польшчу. „Голас Працы“ абураецца і проста б'е „саюзьніка“ Польшчы — Брыяна: „Пан міністар Брыян мае кароткую памяць... ня хочам шукаць іншых прычын абміненьня Польшчы“. Справа канечна не ў Надрэніі, а ў кроках францыі да паразуменьня з Нямеччынай і да разьвязаньня Немцам рук на Усходзе. Справа Надрэніі паказвае, што між Францыяй і Польшчаю ўжо больш няма каханьня.

Справа далучэньня Аўстрыі да Нямеччыны.

Газэты перадаюць, што аўстрыяцкі прэм'ер міністраў у гутарцы з Брыянам—францускім прэм'ерам—прасіў яго падтрымаць імкненьні Аўстрыі да злучэньня з Нямеччынай. Брыян адказаўся памагаць, лічачы, што гэта было-б забойствам для Аўстрыі. Як відаць, Брыян шкадуе Аўстрыю больш, чымся аўстрыйскі народ.

Падзеі ў Кітаі.

У Кітаі ніяк ня можа наступіць супакой. Нягледзячы на пагрозы Японіі, нацыянальная армія без вайны ідзе наперад і заваёўвае Паўночны Кітай, і ахопліваючы Манджурыю з усіх бакоў. Паўночныя войскі пераходзяць на бок Кантону. Уся правінцыя Шантунг перайшла ізноў у рукі нацыянальнага ўраду.

ЯКУБ КОЛАС. 13)

Новая Зямля.

(Працяг).

XIII

ПАДГЛЯД ПЧОЛ.

Пакуль што досыць аб панох:
Яны прыеліся, дальбог!
Яны бяз сэрца і сьляпыя
І ўсе заходы іх пустыя,
І пусты іх усе імкненьні
Назад ход часаў павярнуць
І дзіркі палкамі заткнуць
І перарваць жывыя зьвеньні,
Якіх вякі не перарвалі
У гістарычным перавале.
Ім цёмна, нема кніга лёсу,
Яны ня бачаць далей носу
І рубяжоў свае пасады...
А ну іх к ліху! ну іх к ляду!
Час у Парэчча йзноў вярнуцца
І ў іншых хвалях скупануцца.
Парэчча — слаўная мясьціна,
Куток прыгожы і вясёлы:
Як мора — лес, як неба — долы;
Зіхціць у кветках лугавіна...
А колькі ягад і парэчак!
Як пахне мёдам поле грэчак,
Калі пачнуць яны цьвісьці!..
Ну, як тут пчол не завясьці:
Ім столькі выгад тут, прастору!
Яшчэ з вясны, ў час перабору
Сюды прывезьлі пчол калоду,
Ну, так, між іншым, для заводу.
Але ручыцца сталі пчолкі.
Знайшліся людзі для суполкі:
Хто вульлем браў пустым, грашамі,
А хто падмазваў барышамі.
І як ня прымеш чалавека?
А ня прыймі—то небясьпека:
Памысьліць ён табе, брат, зло —
Ня любіць зайздрасьці пчало.
Антось у дзеле тым пчаліным
Вёў першы рэй галоўным чынам.
Хоць гэта новая навука
На першых часах была мука,
І першы крок у новай ролі
Ён не забудзе — не, ніколі!
У летні поўдзень — была сьпёка—
Выходзіць рой, снуе высока
І на вярбе ўгары садзіцца,
Ніяк туды не даступіцца.
Антось бярэ куродым, сіта,
Глядзіць на гэты рой сярдзіта:
Вось ня было яшчэ бяды!
Загнаў-жа чорт яго туды!
Палез Антось перш на драбінах,
З драбін цярэбіцца ў галінах.
Сяк-так прыладзіў сіта крышку,
Абрус адсунуў, бярэ лыжку
І толькі чуць крануўся рою,
Гудзе пчала над галавою,
Другая ў вуха — тыц зьнячэўку!
Схіснуўся дзядзька наш на дрэўку
І мімавольна — хоп за сук!
Тут сіта выехала з рук,
А патрывожаныя пчолы
Сьпяваюць хорам, як анёлы,
Але кусаюць пачартоўску.
Згары-ж ты лепей, рой такоўскі!
Угнуўся дзядзька — няма рады,
На землю падаюць прылады;
За імі дзядзька наш з накропам
З вярбы на землю шуснуў снопам.
Схапіўся дзядзька ды наўцекі,
Бяжыць, як-бы шалёны нейкі,
Бяжыць дваром між хлявушкамі,
Ад пчол бароніцца рукамі
Ды пад салаш бяжыць пад стрэху.
Было бяды тут, было сьмеху!
Ды потым дзядзька прывучыўся,
Да пчол зусім прызвычаіўся
І бортнік быў ён акуратны,
Хоць не такі, як Кандрат, здатны...
Тымчасам Спас сьвяты мінуўся,
І лес у чырвань апрануўся.
Дрыжаць у золаце асіны
І гнуцца кісьці верабіны.
Пчала аб мёду лепей дбае,
І спожыць ёй ужо ня тая;
Таксама-ж вульлі ня пустыя:
Раі ўздужалі маладыя
І мёду трохі нанасілі.
Дык вось кумоў і запрасілі
На гэты дзень падгледжваць пчолы.
Дзянёк быў ціхі і вясёлы,
Мужчыны зранку падгаліліс,
Зусім такі падмаладзіліс,
У ночвах голавы памылі
І вусы спрытна падкруцілі
Ды мылам іх пашаравалі,
Каб выдатней яны стаялі.
А для гасьцей, сьвятой нядзелькі
Надзелі новыя камзэлькі,
А боты так нашмаравалі,
Што проста шляхту касавалі.
— Зірніся, дзядзька, у люстэрку:
Хоць завярці вазьмі ў паперку,
Хоць у сваты едзь, і хоць жаніся? —
Да дзядзькі жарты панясьліся.
— А ты, Лашук, не выскаляйся,
Лепш нос абцерці пастарайся,—
Сапляк, унь, губу ўжо мінае! —
Алеся дзядзька падцінае.
„Лашук“ -Алесь спускае вочы:
Сягоньня дзядзька не ахвочы
Прыймаць яго такія жарты.
Алесь-жа — хлопец і няўпарты;
Ён моўчкі Костусю ківае,
Пайсьці на двор з ім заклікае.
Разблутаць трэба ім пытаньне,
Якое ўжо карціць ад раньня: —
Калі, каму, дзе пасьвіць стадка?
— Скажу я вось як табе, братка:
Мы ўдвох з двара пагонім разам
І папасём пад тоўстым вязам.
Калі кароўкі папаўнеюць,
Бакі іх трохі пакруглеюць,
Тады запусьцім на балота.
І.. закіпіць у нас работа:
То ты, то я — на перамену!
І дзе я толькі мёд той дзену?
Жывот зрабіць хіба ў дзьве столкі,
Як мех Баландзішын на зёлкі? —
І хлопцы ў згодзе жартавалі
Ды ў лес за рэчку паглядалі.
Пазбыўшы важнае пытаньне,
Чакалі першага спатканьня
З гасьцьмі, якіх сюды наедзе,
Мо, ўжо хто клыгае з іх недзе.
Малыя дзеці і дзяўчаткі
Вярцеліся больш каля маткі:
То, часам, ёй чым памагалі,
А часам—проста заміналі.
У ўсіх была тут думка тая,
Што дзень сягоньня ня звычайны,
А дзень асобны, разнастайны,
Які ў год толькі раз бывае.
На гэты дзень і сама хата
Была прыбрана зухавата:
Памыты лавы, стол, падлога,
А каля покуця сьвятога
Дзьве сьцены клёнамі убраны;
Абрусам белым стол засланы.
Сьвятых паперам агарнулі —
Яны лагодней нейк зірнулі,
Як-бы ім вельмі падабалась,
Што ім увага дадавалась.
Мужчыны зараз па сьняданьні
Пайшлі ў гумно на спачываньне —
Аддаць мінуту для драмоты.
Прыветна скрыпнулі вароты,

З жыцьця Польшчы.

Калі мае быць склíканы Сойм?

Як падаюць польскія газэты, Сойм мае быць склíканы на апошні дзень кастрычніка, як вымагае гэтага канстытуцыя. Калі і так, дык Сойм будзе мець найдаўжэйшыя летнія фэрыі. Урад не сьпяшаецца зваць паслоў да працы, бо і сам спраўляецца правіць дзяржаваю і выдаваць патрэбныя законы.

Высяленьне расейскіх эмігрантаў.

На дамаганьне Саветаў польскія ўлады выселілі з граніцаў Польшчы каля 18 асоб расейскіх эмігрантаў. Выселеным эмігрантам закідаецца прыналежнасьць да манархістычных арганізацыяў.

Закон аб абавязку мэльдаваньня прыездных асоб.

У хуткім часе мае быць выдана распараджэньне аб звідэнцыі руху люднасьці. Паводле гэтага распараджэньня кожны гаспадар павінен будзе ў працягу 24 гадзін замэльдаваць у адпаведнае ўрадовае ўстанове ўсялякую прыездную асобу. Апрача гэтага паліцыя будзе мець права затрымліваць людзей на вуліцы і правяраць, ці яны замэльдаваны. У культурных дзяржавах што-раз больш касуюць усялякія распараджэньні, што абмяжоўваюць свабоду руху людасьці, нават касуюць зусім пашпарты, але тут усё ідзе ў адваротным кірунку.

Новы палітычны працэс Украінцаў.

28-га г. м. пачнецца ў Станіславове вялікі палітычны працэс проці арыштаваных у чэрвені Украінцаў: Гулуба І., Чапуры І., Фанегевіча В, і Хмялевіча А. Арыштаваныя вінавацяцца ў прыналежнасьці да антыдзяржаўнага сьпіску.

Катастрофа на манэўрах.

На манэўрах польскага войска пад Кракавам здарылася страшэнная катастрофа. Кавалерыя атрымала прыказ атакаваць пяхоту і затрымацца на 100 мэтраў ад першых пяхотных лініяў. Аднак кавалерыстыя не змаглі стрымаць каней, якія ў поўным шыбкім бегу ўрэзаліся ў пяхоту. Пехацінцы бараніліся штыкамі. Ранена каля 40 салдат.

Крызыс габінэту ў Баўгарыі.

Баўгарскі прэм'ер Ляпчэў і мін. зам. спраў Бураў хацелі правясьці дамаганьні Англіі і Францыі ў кірунку разгрому македонскае арганізацыі. Гэтаму спрацівіліся іншыя міністры і падаліся ў адстаўку. У сувязі з гэтым прэм'ер прымушаны быў пайсьці ў адстаўку з усім габінэтам. Гэты факт выклікаў непакой у Парыжы і Лёндане, дзеля таго, што ён сьведчыць аб перамозе македонскае арганізацыі, якая мае вялікую сілу ў краі.

Праекты зьмены канстытуцыі.

Гэтак званая санацыя, ці іначай паслы з адзінкі—дыктатары над імі—апрацавалі некалькі праектаў зьмены канстытуцыі Польшчы. Газэта „Robotnik" падае наступныя асноўныя зьмены канстытуцыі: 1) чыннае выбарнае права мае патрабаваць веку 24 гадоў, а пасыўнае — 30 гадоў, 2) чыннае выбарнае права маюць толькі асобы граматныя (ёсьць ведама папольску), а пасыўнае выбарнае права маюць толькі тыя, што скончылі польскую „паўшэхную" (агульную) школу, 3) Урад мае быць адказны толькі перад Прэзыдэнтам, а перад парляментам толькі раз на год у часе бюджэтнай сэсіі, 4) Урад мае быць адказны перад парляментам толькі тады, калі будзе прыняты Соймам і Сэнатам адначасна вотум недаверу па аднэй і той самай прычыне., 5) Сэнат мае быць зраўнаны ў правох з Соймам, 6) Сэнат на палавіну мае складацца з асоб, вызначаных Прэзыдэнтам, а другая палова мае быць выбрана самаўрадамі (гэткімі, як мы маем) і прамыслова-гандлёвымі і земляробскімі палатамі, 7) Прэзыдэнт мае быць выбіраны на 10 гадоў спэцыяльным сабраньнем выбаршчыкаў.

Зачыненьне ўкраінскай „Прасьветы".

Па распараджэньню міністра ўнутраных спраў зачынена ўкраінская культурна-прасьветная арганізацыя „Прасьвета". „Прасьвета" была адна з найвялікшых украінскіх культурных арганізацыяў. Скасаваньне гэтае арганізацыі выклікала вялікае ўражаньне ў палітычных колах і грамадзянстве.

Праекты адміністрацыйнага падзелу Польшчы.

У Польшчы цяпер палітыкі і публіцысты, як кажуць, маюць вялікае поле да выказываньня сваіх поглядаў і думак аб упарадкаваньні дзяржавы.

Адзін афіцэр Гэнэральнага Штабу маёр Стажынскі напісаў брашуру, у якой дараджае ўтварыць у Польшчы шэсьць правінцыяў—з сталіцамі ў Варшаве, Вільні, Любліне, Львове, Пазнані, Кракаве, а „Kurjer Wileński" падхапіўшы гэтую думку раіць, каб у гэных правінцыях утварыць—мяйсцовыя соймы. Паводле рад „Kurjera Wilenskaha" у Віленскую правінцыю ўваходзілі-б ваяводзтвы: віленскае, навагрудзкае, часьць палескага і беластоцкага—і гэтыя ваяводзтвы мелі-б сваю рэпрэзэнтацыю—правінцыяльны сойм—у сталіцы Вільні.

Польска-нямецкія гандлёвыя перагаворы.

У Варшаве распачаліся дня 10. IX сёл. г. польска-нямецкія гандлёвыя перагаворы.

Польшча павінна заплаціць за нямецкія фабрыкі.

Міжнародны трацейскі суд у Гадзе разгледзіў жалабу (іск) нямецкага ўраду на Польшчу, у сувязі з канфіскацыяй польскім урадам хімічных фабрык у Жажове (Сілёзія), якія належылі да нямецкіх таварыстваў. Суд прызнаў, што польскі ўрад ня меў права канфіскаваць фабрык і павінен заплаціць 80 мільёнаў нямецкіх марак за гэныя фабрыкі.

НАВІНЫ

— **Справа „санацыі" Т-ва Беларускае школы ў Вільні?** 29 га жніўня па загаду Гарадзкога Старасты была спынена праца Галоўнае Управы Т-ва Беларускае Школы ў Вільні.

У сувязі з гэтым да п. Ваяводы ўдалася дэлегацыя ў асобе: гр. Астроўскага, Крука, Трэпкі і Шнаркевіча, якой начальнік аддзелу п. Кіртікліо заявіў, што загад аб спыненьні працы Т-ва Школы быў выкліканы неабходнасьцю захаваньня публічнай бясьпечнасьці, дзеля таго, што некаторыя сябры т-ва былі пад уплывам анты дзяржаўных элемэнтаў. Далейшае істнаваньне Т-ва залежыць ад таго, ці Галоўная Управа і яе органы падпарадкуюцца дамаганьням улады. Праз некалькі дзён пасьля зьявіўся ў польскае прэсе камунікат улады наступнага зьместу:

...П. Ваявода разгледзіў рэкурс Т-ва Бел. Школы на загад Гарадзкога Старасты і бяручы пад увагу запэўненьне дэлегацыі, што: 1) ў Т-ве будзе праведзена грунтоўная санацыя адносінаў, асабліва кіруючых органаў Таварыства, 2) што канцэсію на далейшае вядзеньне Віленскае Беларускае Гімназіі атрымаў Бацькаўскі Камітэт успомненай Гімназіі, а не Т-ва Беларускае Школы, — прызнаў за магчымае скасаваць загад Гарадзкога Старасты аб спыненьні дзейнасьці Таварыства.

Такім чынам, Таварыства Бел. Школы істнуе далей.

— **Зацьверджаньне статуту Бацькаўскага Камітэту Віл. Бел. Гімназіі.** Амаль адначасна са спыненьнем працы Т-ва Бел. Школы ваяводзкія ўлады зацьвердзілі статут Бацькаўскага Камітэту Віленскае Беларускае Гімназіі, закладчыкамі якога зьяўляюцца: гр. Р. Астроўскі, сьв. Коўш, гр. Кэпель і інш. Камітэт гэты ня справіўся яшчэ зрабіць сход і выбраць прэзыдыум, як адразу, у працягу пару дзён, дастаў канцэсію на Віленскую Беларускую Гімназію.

Такім чынам, асталося і Т-ва Бел. Школы і асталася Гімназія, ды яшчэ зацьверджаны Бацькаўскі Камітэт Гімназіі, быццам ня трэба і лепш?! Час пакажа, хто якую споўніў ролю!

— **Зачыненьне Беларускае Гімназіі ў Радашкавічах.** Па загаду адносінах ўладаў на пачатку верасьня с. г. зачынена Беларуская 8-клясовая Гімназія ім. Фр. Скарыны ў Радашкавічах. Закладчыкамі і арганізатарамі Гімназіі былі: гр. А. Більдзюкевіч і гр. А. Уласаў-

Беларускую гімназію ў Радашкавічах зачынілі улады быццам дзеля таго, што польскія паслы з клюбу Б. В (адзінкі) у Навагрудку пастанавілі зачыніць беларускія гімназіі ў Радашкавічах і ў Клецку, а Віленскую і Навагрудзкую гімназіі забраць у свае рукі.

— **Спадар—прафэсарам?!** Польскія газэты падалі, што на аддзеле багасловія ў Варшаўскім унівэрсытэце уводзіцца катэдра беларусазнаўства. Лектарам мае быць вядомы наўчоны спадар, цяпер ужо пасол, Янка Станкевіч. Калі гэтая вестка адказвае праўдзе, дык трэба дзівіцца, што ўнівэрсытэцкія ўлады так неразважна прыймаюць у прафэсары зусім непаважную асобу. З аднаго боку Янка Станкевіч сярод усяго беларускага грамадзянства ўважаецца за палітычнага авантурніка, а з другога—, што ён ня толькі ня мае кваліфікацыяў на прафэсара беларускае мовы, але ня можа быць нат звычайным вучыцелем беларускае мовы ў пачаткавае школе. Усім ведама „дзівосы і сьмяхоты" спадара! Польскі навуковы сьвет павінен ведаць, што „спадар" калечыць і прафануец беларускую мову.

— **Звальненьне вязьняў з Вялейскага вастрогу.** Польскія газэты (K.Wil.) падаюць вестку, што на аснове распараджэньня адносных уладаў зьвольнены на прошлым тыдні з вастрогу ў Вялейцы наступныя 6. сябры Грамады: Лявіцкі, С. Канапелька, Я. Канапелька, Казакевіч, Можак і Сьліж.

Звальненьне наступіла да часу разгляду судом справы. Падсудныя вінавадяцца ў тым, што належалі да арганізацыі, якая імкнулася да адарваньня беларускіх зямель ад Польшчы.

— **Заканчэньне паўночных таргоў.** 9 верасьня закончыліся паўночныя таргі і земляробска-прамысловая выстаўка ў Вільні. Выстаўка рэгіональная (краёвага народнага мастацтва і промыслу) яшчэ нейкі час будзе адчынена.

— **Арышты віленскіх купцоў.** Надовячы віленская паліцыя арыштавала двух віленскіх купцоў Школьнікава і Брайкоўскага, вінавачаных у прадаваньні быццам фальшывых акцыяў.

— **Жалезная рука.** „Kur. Poranny" падае, што на ўсходніх землях арудуе банда падпалячоў, якая называе сябе „Жалезнай рукой." Гэтая банда падпальвае двары. За апошнія дні гэтая банда спаліла двор сэнатара Зашкевіча і Марачэўскай.

— **Змаганьне за беларускую мову ў касьцеле.** У Жодзішках, Вялейскага пав., на жаданьне парафіян кс. Гадлеўскі ўвёў у касьцеле беларускую мову. Учасе адседкі Кс. Гадлеўскага ў Макатоўскім вастрозе новы пробашч кс. Дроніч, наперакор дамаганьням парафіян, замест беларускае мовы ўвёў мову польскую. У жніўні месяцы зьявілася да каталіцкага арцыбіскупа дэлегацыя, якая дамагалася скасаньні польскае мовы ў Жодзішным касьцеле, самавольна ўведзенае кс. Дронічам.

— **Паварот пасла Ф. Ярэміча з Жэнэвы.** Усёлетнім годзе на кангрэс нацыянальных меншасьцяў у Жэнэве

З вясёлым шумам расчыніліся,
У гумне мужчыны прыпыніліся.
Ўсяго паўнютка, хвала Богу, —
Збажынкі новай і мурогу.
Здавалась, стрэхі і пярылы
Ўсяго трымаць ня мелі сілы
Бо з двух бакоў над самым, токам,
Калі на іх ты кінеш вокам
Сянцо, збажынка навісала.
Тут лугам, полем патыкала,
А на гвазьдзі ў гаўшчэрным шуле
Цапы віселі, бы заснулі.
А вілы, граблі і мяцёлкі,
Малацьбітовы прыяцёлкі,
Каля варот адны стаялі —
Таксама працы ўжо чакалі.
— У нас сяголета — сьвяціся!
— Так дзякуй Богу, паджыліся.
— Эх, брат Міхась, была-б то ўласнасьць —
Зямля ўся гэта, сенажаці!...
Чаго-б жадаць тут болей, браце?
І лес, і паша, неба яснасьць,
І чысты дух, і рэчка-Нёман...
Куток павабны тут захован!
— Э, каб гэта свая ўлада!
На што-б і лепшая пасада? —
Міхал выразна замаўкае
І торпы вокам акідае.
— Так, брат! падумаць моцна трэба—
Само ня зваліцца нам з неба, —
Каб мець больш пэўны свой прыпынак
І мець у ўласнасьці будынак... —
І так яны разгаманіліс,
Што й на салому не лажыліс.
І ўсё-ж ня бацькаўшчына гэта:
Жывеш да часу, з лета ў лета,
А ліха вынікне якое —
Падумаць жудасна пра тое...
Чаго-ж у жыцьці не хапае?.
Дзе гэта сіла, дзе моц тая,
Што перашкод сабе ня мае
І ставіць зразу ўсіх на ногі,
Вядзе на вольныя дарогі
І сьвет прасторны адчыняе?
— Дзьве рэчы трэба мець, каханы!
Адна рэч — розум выхаваны:
Умець прадглядзіць, прылаўчыцца,
На цьвёрдым грунце закрапіцца.
Другая рэч, Ангось харошы:
Так сама трэба мець і грошы, —
Міхал прамовіў ціхім басам.
Алесь і Костусь гэтым часам
Гасьцей пад дубам вартавалі
І між сабою жартавалі.
— Згадай, Кастусь, — Алесь пытае: —
Хто першы ў госьці завітае?
— Ну, хто-ж? вядома — Юрка, дружа.
— Чаму? — Бо мёд ён любіць дужа;
А там, глядзі, Язэп прыпрэцца
І Фабіян з ім з Караліны...
Падвып'юць, ведаеш, мужчыны,
Ого гаворка распачнецца!
А там Кандрат вазьмецца ў бокі,
Напэўна пойдзе ён у скокі;
Яго Ялэўка падтрымае,
А Вухін песьню засьпявае:
„Пі гарэлку, суседзе!..."
—Глядзі, глядзі! хто гэта едзе?—
Алесь ускочыў, пазірае
І локцем Костуся таўхае.
—Ды гэта-ж Вухін, брат! ён самы!—
І хлопцы кінуліся ў браму,
Бягуць навыперадкі ў хату.
Ўжо Вухін едзе! Вухін, тата!
— Цыц! ня сьмець казаць мінушку,
А то зьніму на вас папружку! —
І бацька бровы пасувае,
Пільчак чысьцейшы адзявае,
Ідзе на двор для прывітаньня
І для пачэснага спатканьня.
Андроцкі Вухін пад'яжджае
І так каня свайго спыняе,
Як-бы супыну конь ня мае,
Хоць конь, як вол, непаваротны
І бегчы ўжо ня так ахвотны.
Кадушка-Зося сонцам зьяе;
Міхал ёй злазіць памагае.
Яна-ж, як гліна, надта цяжка,
Пад ёю крэхча каламашка.
— Ну,проша ў хату! проша, кумка!—
Глядзіць бутэлька з яе клумка.
Уперавалку, як-бы качка,
У хату йдзе кума-сваячка.
Тут гаспадыня выбягае,
Ёй дзьверы ў сені адчыняе;
Кабеты тварамі самкнуліс
І так прыемна усьміхнуліс.
Як-бы дзьве рэчкі тут злучыліс,
Гарохам словы пакаціліс.
— А дзе-ж мая дачка хрышчона? —
Спытала Зося: — дзе Алёна? —
Ваўчком Алёнка пазірае;
Яе тут Зося абнімае,
Гасьцінцам дзеўчынку трактуе,
Яе і песьціць і цалуе,
У вочкі ёй глядзіць прыветна —
Сама Якіміха бязьдзетна.
Алесь пад гэты шум вітаньня
Разгледзіў клумак ўвесь дазваньня
І шэпча Костусю на вуха:
— Там, брат, гарэлка-весялуха
І каравай, і сыр, як плаха.
Эх, каб ня было, брат, таго страху,
Ось-бы дзе можна пажывіцца!
Але чакайце: даляжыцца
І караваю закаштую,
Цябе так сама пачастую! —
І хлопцы толькі пасьмяяліс
Ды вон за дзьверы паімчаліс.
Якімаў воз ужо прыбралі,
Каня на лейцы навязалі
Ў кустох альховых каля дуба,
Дзе пагуляць было так люба.
Яшчэ чакаўшы з паўгадзіны,
Язэп прыехаў з Караліны,
Жыхар заможны і выдатны,
Ва ўсім прыкладны, акуратны —
І ў гаспадарцы, і ў банкеце, —
Ў паноў быў, нават, на прымеце,
Такі уважны і шляхэтны,
Далёка ўваласьці прыметны.
Хоць не шляхэцкага ён роду,
Але падтрымліваў іх моду,
А гаспадыняй меў дваранку,
Вельмі панадную шляхцянку,
З прыгожым тварам, з тонкім станам.
Жыў у хвальварку Язэп панам
І гаспадарку вёў умела.
Само сабою зразумела,
Чаму спаткалі тут пачэсна
Гаспадары з гасьцьмі сумесна.
А там Кандрат каня сьцябае:
— „Гэ, сьмерць турэцкая!" — гукае.
Як толькі згледзілі Кандрата,
Загаманіла зараз хата.
— Ну, вот і бортнік наш імчыцца,
Усіх насьмешыць, раскрычыцца:
„Ноль! сьмерць турэцкая! мякіна!" —
Кандрат жартлівы быў мужчына
І каля пчолак хадзіў сьмела,
Бо надта добра ведаў дзела
(Прынамсі гэтак тут казалі,
Калі Кандрата разьбіралі).
Прыехаў з маткаю старою,
Якую зваў часьцей савою.
Худы, высокі, сухарлявы,
Для ўсіх жаданы і цікавы,
Вайшоў Кандрат і павітаўся
І пра здароўе распытаўся.
Дарота, Пальчыха старая,
Таксама хлебам дом вітае —
Такі ўжо звычай беларускі, —
У клумку выпіўка, закускі.

(Далей будзе).

прадстаўнікам ад Беларускае меншасьці ў Польшчы быў пасол Ф. Ярэміч. Пасьля заканчэньня кангрэсу ў пачатку г. м. пас. Ярэміч вярнуўся ў Вільню.

Справаздачу аб кангресе пас. Ярэміч дасьць на чарговым паседжаньні Беларускага Нацыянальнага Камітэту.

— **Паседжаньне Цэнтральнага Ураду Беларускага Інстыту Гаспадаркі і Культуры.** У панядзелак 10-га верасьня адбылося паседжаньне Цэнтральнага Ураду Бел. Інст. Гас. і Культуры. Разгледжаны былі: справа адказу Куратарыі на заяву аб канцэсіі на Беларускую Вучыцельскую Сэмінарыю, справа выкананьня бюджэту і справа гімну Інстытуту.

— **Дэлегацыя да Віленскае Куратарыі.** У сувязі з адказам Віленскае Куратарыі на заяву Беларускага Інстытуту Гасп. і Культуры ў справе канцэсіі на вучыцельскую сэмінарыю, дня 13-га верасьня ўдалася да п. Куратара дэлегацыя ад Інстытуту ў асобах старшыні гр. Більдзюкевіча і паслоў Ф. Ярэміча і П. Карузы. Пан Куратар запэўніў што, калі ўсе фармальнасьці будуць задавольваючымі, дык канцэсію на Беларускую Вучыцельскую Сэмінарыю выдасьць яшчэ ў сёлетнім годзе.

— **Гімн Інстытуту.** 10 верасьня, на паседжаньні Цэнтральны Урад Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры прызнаў музыкальны твор пасла А. Сгэповіча: „Дзе чутны мовы нашай гукі...“ гімнам Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры. Гэты гімн будзе выконвацца хорам на ўсіх урачыстых абходах, ладжаных Інстытутам. Гурткі і Аддзелы Інстытуту павінны будуць на кожным гадовым агульным сходзе сяброў адсьпяваць гімн, з належнаю павагаю і ўрачыста.

— **Судовы працэс у Вялейцы.** Віленскі Акружны Суд на выезднай сэсіі ў Вялейцы разглядаў справу жыхараў м. Маладэчына: П. Данкевіча, М. Ганіча, Яз. Мароза, Ів. Ганіча, К. Пальчэўскага, Ул. Ганіча, Яз. Цыбульскага і Фл. Юрэвіча, вінавачаных ў перавозе камуністычнае літэратуры з Менску ў Вільню. Пасьля разгляду справы Суд засудзіў: П. Данкевіча на 6 гадоў М. Ганіча на 5 гадоў, Я. Мароза на 4 гады, Ів. Ганіча і К. Пальчэўскага на 2 гады вастрогу, а Ул. Ганіча, Яз. Цыбульскага і Фл. Юрэвіча — прызнаў нявіннымі.

— **Крывавы выпадак у Лідзкім вастрозе.** Польскія газэты падаюць, што надовячы ў вайсковым вастрозе ў Лідзе два вязьні Шышлоў і Казяркевіч кінуліся на ключніка капраля Замойду, хочачы адабраць ад яго аружжа. Замойда вырваўся з рук вязьняў і стрэліў з рэвальвэра і раніў у бок вязьня Шышлова.

— **„Беларуская Зарніца.“** Апраўданы ў працэсе грамады сьвецкі сьвяшчэньнік Коўш (сьвецкім называем яго затым, што ён ходзе ня ў расе, а адзеты пасьвецку—з манішкай і гальштуком, праўда, як быў пад судом, тады надзяваў расу) на прошлым тыдні выдаў часопісь на беларускае мове пад назовам „Беларуская Зарніца.“ Часопісь мае на мэце прышчапляць праваслаўнаму люду і духавенству любоў да істнуючага парадку і палажэньня праваслаўнае царквы ў Польшчы, а таксама весьці барацьбу з незалежным праваслаўным кірункам сэн. В. Багдановіча. Як гэта скора людзі могуць мяняць скуру?!

— **Матывы прысуду Грамады.** Гэтымі днямі ўсім засуджаным б. грамадзістым меліся быць даручаны матываваныя прысуды, якія займаюць 40 старонак друку. У працягу 2-х тыдняў засуджаныя будуць мець права падаць апэляцыю. Апэляцыйны суд можа разгледзіць справу не раней як вясной 1929г

— **Новая сэнсацыя.** Праваслаўны сынод пастанавіў расшырыць мэтрапалітальную раду і з гэтай мэтай запрасіў ад Беларусаў гр. Астроўскага, Чатырку і сьвецкага сьвяшч. Каўша. Вельмі даіўным зьяўляецца гэты факт, бо гэтыя асобы ня маюць ніякага маральнага права рэпрэзэнтаваць праваслаўнае беларускае насяленьне. У раду могуць уваходзіць толькі асобы выбраныя праваслаўным грамадзянствам.

— **Пасольскі мітынг у Браслаўі.** Восьмага дня гэтага месяца у м. Браслаўі адбыўся справаздаўчы пасольскі мітынг, арганізаваны паслом К. Юхневічам. З прычыны фэсту Н. М. Б. на мітынгу было надта многа народу. Паміма справаздачы аб працы сойму пасол абрысаваў агульнае палажэньне Беларусаў пад Польшчай з боку палітычнага і гаспадарчага. Адначасна высьніў шкоднасьць працы для селяніна— Беларуса польскіх партыяў, асабліва П. П. С. і Вызваленьня. Характэрна, што прадстаўнік Браслаўскага Староства колькі разоў перарываў мову, забараняючы гаварыць аб выбарных надужыцьцях і аб ніскім роўні навукі ў пачатковых польскіх школах. Канфідэнты са свайго боку перарывалі мову і хацелі зрабіць „бурду“, аднак-жа гэта ім не ўдалося. Прадстаўнік Староства перарываў мову па загаду павятовага каманданта.

— **Праца Тэатральнае групы Гуртка Бел. Інст. Гасп. і Культуры ў Шутавічах.** Тэатральная група Гуртка Бел. Інст. Гасп. і Культ. у в. Шутавічах, Ашмянскага пав., дня 19 VIII с. г. ладзіла спэктакль-вечарыну ў в. Суцькаве, гм. Смаргонскай. Ігралі „Птушку шчасьця“ і „Зьбянтэжаны Саўка“.

Гэная-ж Тэатральная група дня 26 жніўня с. г. ладзіла ў в. Шутавічах спэктакль-вечарыну. Была пастаўлена драма „Дзядзька Якуб“ і былі прадэклямаваны вершы нашых паэтаў. Урэшце Тэатральная група Шутаўскага Гуртка Інстытуту 2 верасьня ладзіла беларускі спэктакль-вечарыну ў м. Смаргонях. Ігралі „Паўлінку“ і „Заручыны Паўлінкі“. Публікі, як заўсёды і ўсюды, было вельмі многа. На ўвагу заслугоўвае прысутнасьць на апошнім прадстаўленьні ў вялікім ліку польскага афіцэрства.

З усіх вечарынаў чысты даход пайшоў на мэты Інстытуту — на будову Народнага Дому ў в. Шутавічах.

— **Культурна-прасьветная праца ў Гуртках Інстытуту.** Сябра Інстытуту гр. Я. Шутовіч, карыстючыся летнім перарывам заняткаў на Унівэрсытэце наведаў гурткі Бел. Інст. Гасп і Культ. у Баранавіцкім павеце.

Пры гэтай нагодзе 26-VIII с. г. будучы ў м. Мядзьведзічах меў лекцыю на тэму: „Беларуская культурна-асьветная праца на вёсцы і яе мэтоды“. Гэтую самую лекцыю меў грам. Я. Шутовіч 28-VIII с. г. у в Падбарочча, 7-8 клм. ад Мядзьведзіч, і 31-VIII у в. Гайніне, Мядзьведзіцкай гміны.

Усе одчыты адбыліся з вялікай удачай. Шмат было на кожным прысутных. Заўважваецца вялікае зацікаўленьне роднай справай на беларускай вёсцы.

28-VIII. — пасьля одчыту ў в. Падбарочча адбылося аматорскае прадстаўленьне. Арганізавалі прадстаўленьне і гралі на сцэне аматары-артысты — сябры і сябрынькі Мядзьведзіцкага Гуртка Інстытуту. З вялікай удачай прашла камэдыя „Лэкары і лекі“. Пасьля прадстаўленьня адбыліся беларускія дэклямацыі вершаў і песьні.

— **Спэктакль у Будславе.** 12 жніўня с. г. адбылася тут пад кіраўніцтвам беларускай матурысткі — Ірэны Будзько — беларуская спэктакль-вечарына. Ставілі на сцэне: „Чорт і Баба“ і „Мікітаў лапаць“. Абедзьве штукі ўдалося адыйграць сусім добра. На вечарыне было каля 400 асоб. З прыездных быў пасол Каруза. Каса выручыла за білеты 188 злотых, якія пашлі на патрэбы мясцовых установ. На вечарыне іграла трубная музыка пажарнай дружыны.

Пасьля гэтай удачнай вечарыны заахвоціліся аматары-артысты зрабіць другую вечарыну.

Пажадана, каб Будслаўская моладзь зарганізавала Гурток Бел. Інст. Гасп. і Культуры.

Беларускае студэнства (АБСА) на міжнародных зьездах. На адбыўшымся Х-ці гадовым Кангрэсе Міжнароднай Студэнскай Канфэдэрацыі (ЦІЕ) ў Парыжы ад 11 да 24 жніўня г. г. Аб'яднаньне Беларускіх Студэнскіх Арганізацый (АБСА) мела свайго надзвычайнага дэлегата інжынера Кажэўнікава.

На гадавы Кангрэс Пацыфістычнай моладзі ў Эерде (Голяндыя, 17—26.8) АБСА, будучы таксама запрошаным, з-за недахопу сродкаў, дэлегата пасладь не змагло. Паслала затое прывет з мэмарыялам, у якім выказала сваё становішча да пытаньня аб пацыфікацыі сьвету.

НАШАЯ ПОШТА.

Да ведама падпішчыкаў. „Сялянская Ніва“ ня выходзіла ў працягу апошняга месяца з прычыны зьмены адказнага рэдактара. Прысланыя грошы на падпіску будуць залічаны на наступны месяц.

Глыбоцкай Акр. Управе Т.Б.Ш. — Газэту вышлем па атрыманьні падпіскі.

Сербаку. У вашай карэспандэнцыі не пададзен ніводзен факт аб немаральных паступках асаднікаў, затым яе не зьмяшчаем.

Пісьмы ў Рэдакцыю.

Паважаны гр. Рэдактар!

Не адмоўцеся калі ласка зьмясьціць у Вашай газэце наступнае:

З прычыны звальненьня з вастрогу кс. В. Гадлеўскага гэтым перасылаю сардэчнае павіншаваньне і прывітаньне заслужанаму барацьбіту за беларускую справу. Ул. Гмыр.

Палесьсе.

Паважаны гр. Рэдактар!

Прашу не адмовіць надрукаваць у Вашай газэце наступнае:

З № 2 „Долі Працы“ даведалася я што нехта „Свой“ захацеў мяне скампрамітаваць, падаючы, быццам я адгаварывала сялян ня браць удзелу ў вечарыне, якая была наладжана ў вёсцы Сычавічах вучнямі Радашкаўскай гімназіі і вясковай моладзяй. Гэтым заяўляю, што я іду так, як і мае дзядыпрадзеды ішлі—простым шляхам, не заблуджваю нікуды, а яшчэ як магу стараюся працаваць на ніве роднае асьветы, ня гледзячы на тое, ці гэта праца вядзецца пад сьцягам Т-ва Бел. Школы, ці Бел. Інстытуту Гаспад. і Культуры.

Усе закіды „Свайго“ зусім безпадстаўныя і не адказваюць праўдзе. Калі-б гэтыя закіды былі хоць трохі блізкія праўдзе, дык дасужы карэспандэнт павінен быў мець грамадзкую адвагу і падаць хоць адно прозьвішча селяніна, якога я адгаварвала ня браць удзелу ў вечарыне.

Дзіўна толькі, што газэта „Доля Працы“ зьмяшчае карэспандэнцыі нясумленных аўтараў, якія кіруючыся асабістымі незадаваленьнямі падаюць у прэсу нязгодныя з праўдай закіды.

З пашанай М. Смалонская.
Сычавічы, 15. VIII. 28 г.

Падзяка.

Аб'ездная Тэатральная група Шутаўскага Гуртка Бел. Інст. Гасп. і Культ. складае шчырую падзяку Грыгору і Стэфану Балышу з вёскі Суцькава, за іхнюю шчырую працу, якую яны палажылі пры арганізаваньні спэктакля-вечарыны.

Дырэкцыя Аб'езцнай Тэатральнай групы.

Сяляне, спаўняйце свой грамадзкі абавязак — падавайце дэклярацыі на беларускую школу.

Жалаба расейца Сярэбранікава.

На кангрэс нацыянальных меншасьцяў у Жэнэве зьявіўся і б. пасол Сярэбранікаў, як прадстаўнік ад расейскае нацыянальнасьці. Вельмі незавідную роль адыгрывала гэтая асоба на кангрэсе, бо ішла якраз з тымі, што ўціскаюць меншасьці. Найбольш сьмешным было выступленьне гэтага пана з жальбаю на Беларусоў і Украінцаў, за тое, што яны не прызнаюць на сваіх землях істнаваньне расейскае меншасьці і затое што не прынялі расейцаў да блёку нацыянальных меншасьцяў падчас апошніх выбараў. Ад былога чарнасоценца нічога лепшага і ня можна было спадзявацца.

Сяляне! Чытайце і пашырайце „Сялянскую Ніву“.

Да нашых падпішчыкаў.

Шмат хто з нашых падпішчыкаў вельмі часта зварачваецца з паведамленьнем аб не атрымліваньні газэты. Кожны раз у гэтакіх выпадках мы падавалі рэклямацыі да Дырэкцыі пошты ў Вільні. Пасьля нейкага часу Дырэкцыя давала нам адказ, дзе тлумачыць, што пошта адсылае карэспандэнцыю або ў гміну або аддае солтысу, згодна істнуючых на гэта правілаў. Калі так, дык можна прыпушчаць, што газэты гінуць, або ў гміне, або солтыс атрымаўшы газэту не аддае яе адрэсату, а забірае сабе. З гэтакімі штукамі Рэдакцыя змагацца ніяк ня можа. Тут ужо залежыць больш ад самога падпішчыка.

Наша газэта выходзіць цяпер два разы ў месяц, а дзеля гэтага той падпішчык, які не атрымае дзьве газэты, павінен, перадусім, паньсьці на сваю пошту і запытаці: ці ён ёсьць у карце прэнумэраты. Калі ёсьць, дык павінен шукаць свае газэты ў гміне, у солтыса. А калі няма яго ў карце прэнумэраты, тагды зьвярнуцца да Рэдакцыі.

Іншага способу няма ніякага. Толькі гэтакім способам можна направіць справу. Знача, падпішчык сам павінен шукаць газэту ў бліжэйшых установах, якія маюць сутычнасьць з карэспандэнцыяй.

Паведамленьне.

Урад Беларускага Студэнскага Саюзу гэтым падае да ведама зацікаўленых, што з дня 22-га верасьня г. г. Сэкрэтар'ят Беларускага Студэнскага Саюзу (вул. Сьв. Ганны 2) будзе адчынены што аўторкі і суботы ад 6—да 7 вечара, куды і просім зьвяртацца за ўсялякімі інформацыямі.

За Старшыню (-) *Я. Ермаковіч* Сэкрэтар (-) *Ст. Станкевіч.*

Беларускі Студэнскі Саюз у Вільні

у суботу, дня 22 верасьня с. г.—у салі Белар. Гімназіі (Вострабрамская № 9).

ЛАДЗІЦЬ ВЕЧАРЫНУ.

У праграму вечарыны ўходзяць:

а) Тэатральнае прадстаўленьне — **СУРДУТ і СЯРМЯГА**, драмат. абраз з песьнямі і танцамі ў 3-х актах,

б) дэклямацыі, в) хор і г) скокі да раніцы.

Пачатак а гадз. 8-ай вечарам.

Даход пойдзе на мэты Студ. Саюзу.

Адк. Рэдактар: Ал. Каптур. Выдавец: пас. Ф. Ярэміч. Беларуская Друкарня ім. Фр. Скарыны—Вільня, Людвісарская 1.